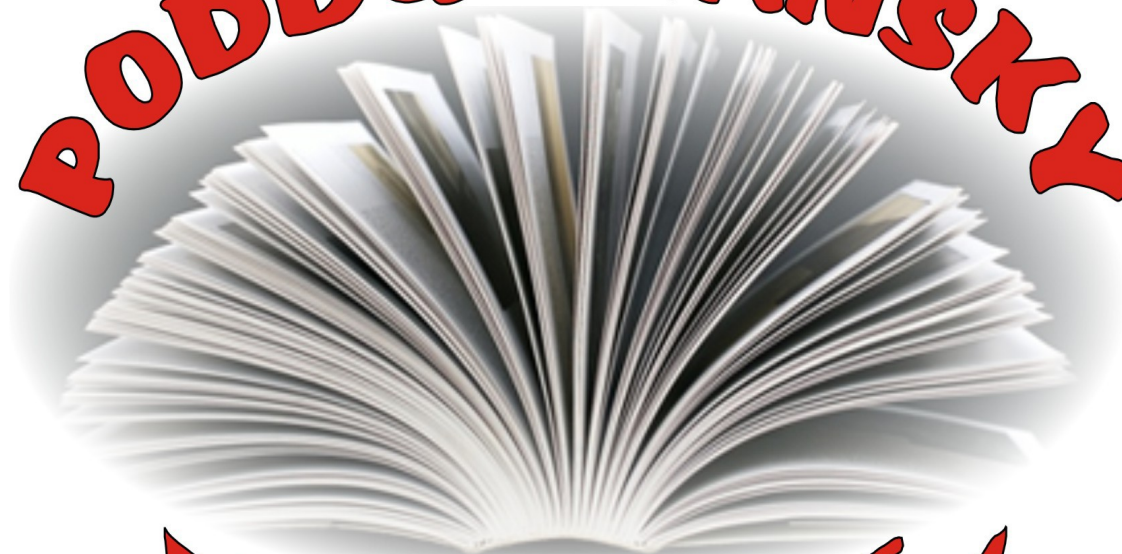

PODDUKLIANSKY

KNIHOVNÍK

Ročník 9 číslo 4

2018

Časopis Poddukľianskej knižnice vo Svidníku

OBSAH

Knižnica pre všetkých	1
Knižnica – pokladnica plná kníh	8
Oddelenie ako ho (ne)poznáte	9
Regionálne osobnosti – Nadežda Varcholová	11
Prevzali sme...	14
Police plné kníh	15
Vianočné tradície a Štedrý deň na východnom Slovensku	17
Viete, že...?	18
Inšpirácia na domáce knižnice	19
Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia	20
Čas na zábavu	21

Knižnica pre všetkých

Z aktivít našej knižnice

Insitné maliarstvo alebo aj naivné maliarstvo je tvorba neškolených maliarov-amatérov, ktorá obsahuje základné princípy umenia. Insitní maliari námety často čerpajú z každodenného života, ale i zo snov, spomienok a fantázie. Maľujú bez

prihliadnutia na určité zákonitosti, ako je napr. kompozícia, perspektíva. Maliarstvo insitného umenia dolnozemsých Slovákov je osobitá výtvarná filozofia, nie je možné zaradiť ju do žiadneho výtvarného smeru. Autori do svojich obrazov vniesli minulosť, životné skúsenosti, životné príbehy každodenného života, tak ako to väčšina z nich prežila. V ich obrazoch sa odzrkadľujú hlavne základné črty slovenskej povahy – pracovitosť a úcta k tradíciám. V Podduklianskej knižnici bola od **22.10. do 3.11.2018** sprístupnená výstava obrazov insitných maliarov – dolnozemsých Slovákov, Pavla Povolného Juhása a Jána Žolnaja.

23.10. DEŇ PREŠOVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA
ÚRAD PSK
NÁJDETE MI TU 2. ETAPU
OD 10.00 DO 17.00 HOD.
VEĽKÁ SÚŤAŽ: SLEDUJTE NÁS FB facebook.com/PrešovskyKraj

Podduklianska knižnica vo Svidníku

v rámci

Dňa Prešovského samosprávneho kraja

23.10.2018 pripravila pre verejnosť:

- * **JESEŇ, PANI BOHATÁ... - tvorivá dielňa pre žiakov ZŠ**
- * **PRVÁ SVETOVÁ VOJNA V LITERATÚRE - výstava literatúry venovaná 100. výročiu ukončenia 1. svetovej vojny**
- * **TEMNÝ ŠTRNÁSTY ROK - prednáška lektorov Vojenského múzea vo Svidníku o útrapách 1. svetovej vojny**

- * odpustenie sankčných poplatkov za upomienky;
- * zápisné pre nových čitateľov - zdarma;
- * obnovenie čitateľského preukazu - zdarma

Deň Prešovského samosprávneho kraja má už niekoľkoročnú tradíciu. Tohto roku sa konal **23. októbra** a zapojili sa doňho všetky organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti tohto kraja. Úrad Prešovského samosprávneho kraja pripravil pre širokú verejnosť bohatý program, ako napr. prehliadku svojich priestorov, predstavenie činnosti jednotlivých odborov tohto úradu a pod. Zaujímavý program pripravili aj knižnice, múzea a galérie. Do tohto podujatia sa zapojila aj Podduklianska knižnica nielen bezplatným zápisom čitateľov do knižnice, odpustením sankčných pokút za upomienky ale aj programom, ktorý pozostával z tvorivej dielne pre žiakov ZŠ pod názvom **Jeseň, pani bohatá...**, prednášky o prvej svetovej vojne a výstavy literatúry venovanej 100. výročiu ukončenia I. svetovej vojny. V Prešove sa tohto podujatia zúčastnila Podduklianska knižnica svojim bibliobusom, kde propagovala mobilné knižničné služby, ktoré poskytuje v dvoch okresoch svidníckeho regiónu. Návštevníci bibliobusu sa dozvedeli o histórii a vzniku medzinárodného holandsko-slovenského projektu, čo je to mobilná knižnica, aké služby ponúka a ako funguje.

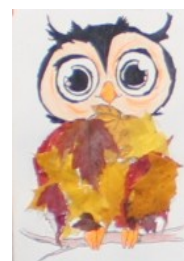
Jeseň, pani bohatá... tvorivá dielňa pre žiakov ZŠ

Leto sa už tohto roku nenávratne skončilo a po teplých a slnečných dňoch sa k slovu hlási jeseň, jedno z najkrajších, najfarebnejších a najúžasnejších období roka, ktoré do našich srdc vnáša pokoj, príjemnú pohodu a lásku. Aj keď je to niekedy

obdobie plné hmly, dažďa a chladu, predsa si ho môžeme spríjemniť, a možno aj

tak, ako si ho spríjemnili žiaci ZŠ Ul. 8. mája, ktorí sa zišli **23.10.2018** v knižnici s tetami knihovničkami a spoločnými silami vytvárali z jesenného popadaného lístia obrázky rôznych zvieratiek: ježka, páva, sovy ale aj leva. Že deti majú talent a že ich táto práca zaujala svedčia ich výtvary, s ktorými ich vidíte aj na fotografii.

Temný štrnásty rok

Prvá svetová vojna vypukla 28. júla 1914, keď Rakúsko-Uhorsko vyhlásilo vojnu Srbsku. Ako zámienka poslúžil atentát na následníka rakúskeho trónu Františka Ferdinanda d'Este v Sarajeve. Táto vojna bola dovtedy najväčšou a najkrvavejšou udalosťou v dejinách ľudstva. Zasiahla takmer celý svet a vyžiadala si milióny obetí. 11. novembra 2018 uplynulo 100. rokov od ukončenia tejto svetovej vojny, ktoré sme si v knižnici pripomenuli dňa **23.10.2018** prednáškou znalca vojenskej histórie Mgr.

Petra Holíka z Vojenského múzea vo Svidníku, ktorý žiakom ZŠ a študentom stredných škôl porozprával o vzniku, príčinách a dôsledkoch 1. svetovej vojny, o jej

dopade na spoločnosť, o domácom i zahraničnom odboji. Prednášku spestril ukázkou strelných zbraní z tohto obdobia.

V Podduklianskej knižnici vo Svidníku dňa **20.11.2018** bola sprístupnená výstava fotografií pod názvom **Epocha 1812**. Ide o výstavu fotografií finalistov fotografickej

súťaže „Epocha 1812“, ktorá sa konala pri príležitosti osláv 200. výročia víťazstva

Ruska vo Vlasteneckej vojne v roku 1812. Na tejto fotovýstave je predstavená séria fotografií urobených počas rekonštrukcií bojov: živé autentické bojové scény s početnými vojskami, delami i dymom, ktoré umožňujú predstaviť si, aká bola vojna pred vyše 200 rokmi. Profesionálni fotografi a amatéri využívajúc vlastnosti reportážnej fotografie dokázali zachytiť nielen kolorit, ale aj ducha roku 1812. Táto výstava je zameraná na popularizáciu histórie a má za cieľ podporovať rozvoj

amatérskeho fotografického umenia. Jej organizátorom je mesto Holič za spolupráce Veľvyslanectva Ruskej Federácie v Slovenskej republike a Malojaroslaveckého vojensko-historického múzea roku 1812. Zahájenia výstavy sa zúčastnil Ing. Ján Uhrík zo SZPB Stropkov, ktorého na pôde knižnice privítal riaditeľ Mgr. Kamil Beňko. Ján Uhrík prítomným porozprával o Napoleonovom ťažení proti Rusku, ktoré sa skončilo v roku 1812 porážkou Napoleona. Spetrením podujatia bolo vystúpenie speváckej dievčenskej skupiny Kalina pod vedením Mgr. Miroslava Humeníka.

Občianske združenie Celé Slovensko číta deťom organizuje spolu s knižnicami čítania pre zdravé aj choré deti po celom Slovensku od roku 2011. Do tohto čítania sa v decembri 2018 zapojila aj Podduklianska knižnica. **Adventné čítanie** pre žiakov základných škôl v meste Svidník v knižnici prebiehalo **od 7. do 19. decembra**. Čítali sa tituly kníh nielen podľa veku dieťaťa, ale aj knihy rôznych žánrov,

ktoré učia deti základným hodnotám v živote a nútia ich k zamysleniu. Čítali sa aj knihy, ktoré na ich tvárach vyvolali úprimný úsmev. Veríme, že takéto čítania sú správnou voľbou, kde sa deti učia myslieť, vnímať a chápať základné problémy a utvárajú si tak samostatné myslenie,

rozširujú si všeobecné znalosti, ktoré im uľahčia učenie a pomôžu tak dosiahnuť úspech v škole a ktoré sú tiež kľúčom

k láske k čítaniu na celý život. Rozprávky deťom čítali pracovníčky knižnice, ale do knižnice medzi deti zavítali a rozprávky im prečítali aj riaditeľ MUK vo Svidníku Jaroslav Džoganík, učiteľka literárno-dramatického krúžku ZUŠ vo Svidníku Darina Marková, Anna Lažová, bývala učiteľka ZŠ, Pavol Želizňák učiteľ ZŠ Ulica 8. mája Svidník a Mária Molčanyiová medovníkárka z Ladomirovej.

V krásnom predvianočnom čase sa v Podduklianskej knižnici vo Svidníku v dňoch **17.12.2018 a 19.12.2018** uskutočnilo už tradičné podujatie knižnice pod názvom **Hodiny bibliografie. Ako pracovať s literatúrou pri písaní stredoškolských odborných.** Podujatie sa uskutočnilo pre študentov 3. ročníkov Gymnázia duklianskych hrdinov a jeho cieľom bolo oboznámiť študentov s popisom

jednotlivých typov dokumentov, s technikami citovania literatúry, s formálnou úpravou prác, ale aj s pojmami z oblasti knihovníctva (dokument, bibliografia,

bibliografický odkaz, plagiat, ISBN, ISSN). Všetky uvedené atribúty využijú študenti aj v štúdiu na vysokých školách.

Pod názvom **Básnik a žena** sa **19.12.2018** v Podduklianskej knižnici uskutočnilo literárne pásmo k 120. výročiu narodenia významného slovenského básnika,

spisovateľa, redaktora, publicistu, vydavateľa a organizátora kultúrneho života Jána Smreka. Študenti SZŠ milosrdného Samaritána, ktorí sa na tomto podujatí zúčastnili, sa dozvedeli o jeho živote a tvorbe. Ján Smrek si dlhé desaťročia udržiaval renomé najpopulárnejšieho básnika o čom svedčia opakované vo veľkých nákladoch vydávané a ním samým zostavované knižné výbery.

V mesiacoch október-december 2018 bol v knižnici uskutočnený aj celý rád iných podujatí a to: beseda o knihe Štefana Moravčíka *Vyhoďme si z kopýtk!*, o knihe Rozprávky o psíčkovi a mačičke od českého spisovateľa Josefa Čapka, o knihách Márie Ďuričkovej *Nie je škola ako škola a Danka a Janka*, beseda o ríši zvierat, Informačná výchova pre žiakov základných a stredných škôl nielen v meste Svidník ale aj pre žiakov ZŠ v Kračúnovciach. Pre obyvateľov zariadenia Atrium to bolo čítanie príbehov z prostredia Tatier pod názvom *Zakliaty hrad v Tatrách* a *Z tatranských končiarov*, ktorých autorom je slovenský spisovateľ Anton Marec, čítanie príbehov z Biblie a literárne pásmo o zvykoch a obyčajoch na dedine od Kataríny až po nový rok pod názvom *U nás taká obyčaj...* a iné podujatia

text a foto: Nadežda Mičáková

Knižnica-pokladnica plná kníh

Knižnice sú významnou súčasťou kultúry a vzdelávania, sú kultúrnou inštitúciou, ktorá vytvára zázemie pre samovzdelávanie, ponúka možnosti kvalitne využiť voľný čas, inšpiruje ku kultivácii záujmov a poskytuje rozsiahle spektrum inde nedostupných informácií. Ich fungovanie a stav, ako aj vzťah občanov k nim, odzrkadľujú stupeň vývoja našej spoločnosti. Verejné knižnice sa stávajú odrazovým mostíkom všetkých informačných potrieb používateľov a súčasne aj informačným centrom pre verejnosť. Rozvíjajú nové služby a menia aj svoju každodennú prácu, aby tak zlepšili služby čitateľom. To všetko speje k tomu, že čoraz viac hľadajú nové možnosti ako získať viac finančných prostriedkov na nákup kníh. Jednou z možností na získanie týchto prostriedkov sú granty a dotácie. Tak ako po minulé roky aj v roku 2018 sa Podduklianska knižnica vo Svidníku zapojila do grantového systému a touto cestou získala na nákup knižničného fondu 200.- € z rozpočtu mesta Svidník, 14 200.- € z Fondu na podporu umenia a príspevok v hodnote 8 000.- € od zriaďovateľa Prešovského samosprávneho kraja.

Zámerom a cieľom nákupu knižného fondu z poskytnutej dotácie z rozpočtu mesta Svidník bolo skvalitniť a vylepšiť situáciu v Podduklianskej knižnici vo Svidníku v doplňovaní knižničných fondov pre našich najmenších používateľov, deti a mládež do 15 rokov. Knižný fond v ktorom sú rozprávky, príbehy zo súčasnosti, zábavné príbehy pre chlapcov a dievčatá, rôzne knihy populárno-náučné a encyklopédie to všetko bude deťom slúžiť pri ich ďalšom vzdelávaní, ale hlavne pri

trávení voľného času. Knihy zakúpené z tejto poskytnutej dotácie sú umiestnené v oddelení služieb čitateľom v stacionárnej knižnici a v bibliobuse. Do fondu knižnice bolo zakúpených a spracovaných 15 titulov kníh, t.j. 28 exemplárov v hodnote 200.- €.

Pri nákupe kníh z príspevku PSK sme brali do úvahy všetky vekové kategórie našich používateľov a to deti, mládež, študentov a dospelých. Rozprávky, príbehy zo súčasnosti, zábavné príbehy pre chlapcov a dievčatá, rôzne knihy náučné, to všetko bude slúžiť hlavne deťom a mládeži. Pre dospelých používateľov a študentov stredných a vysokých škôl sme zabezpečili knižný fond z oblasti sociológie, psychológie, pedagogiky, ekonomiky, manažmentu, rôzne encyklopédie, slovníky, knihy populárno-náučné i všeobecného zamerania. Tento fond poslúži na ich ďalšie vzdelávanie a rozširovanie si svojich vedomostí ako aj pri využití voľného času.

Nákup kníh z FPU ukončíme v roku 2019.

O zakúpených knihách z dotácie rozpočtu mesta Svidník budeme čitateľskú verejnosť informovať a zároveň tieto publikácie propagovať na výstavkách kníh v priestoroch stacionárnej knižnice a v bibliobuse prostredníctvom plagátov, kde si budú môcť používatelia knižnice vybrať z tejto ponuky nových kníh a v časopise Podduklianský knihovník, ktorý vydáva Podduklianska knižnica. Na webovej stránke Podduklianskej knižnice www.podduklianskakniznica.sk sú uverejnené názvy titulov týchto zakúpených kníh.

Aj touto cestou sa chceme poďakovať všetkým tým, ktorí prispeli k obohateniu a k zatraktívneniu nášho knižničného fondu.

Nadežda Mičáková

ODDELENIE AKO HO (NE)POZNÁTE

V tejto rubrike oddelenie bibliografie a regionálnej literatúry, postupne predstavuje rozličné typy regionálnych dokumentov s ich stručnou charakteristikou a využiteľnosťou pre každého, kto chce hlbšie poznať nádherný poddukliansky región, jeho históriu a súčasnosť, jeho malebné zákutia, ktoré sa snúbia s pohostinnosťou a láskavosťou ľudí v tomto regióne. Veríme, že si ctený čitateľ nájde cestu do knižnice a načerpá a prehĺbi si svoje vedomosti o tomto regióne aj prostredníctvom uvedeného knižničného fondu.

PERIODIKÁ

Regionálne periodiká

Regionálne, resp. okresné noviny sú súčasťou života každého regiónu, okresu, mesta alebo obce. Sú najaktuálnejším a najrýchlejším zdrojom informácií o danom regióne, a preto sú aj akosi „encyklopédiou“ jeho života. V tomto čísle Podduklianskeho knihovníka pokračujeme v téme, ktorá je venovaná našim okresným novinám – Dukla, Podduklianske noviny, Podduklianske novinky, mesačník Dukla a Spravodajca mesta Giraltovce. Do redakcie novín Dukla začiatkom júna 2000 sa opäť vracia Valentína Gulová. Od č. 27 (4. júl 2000) bol daný priestor Podduklianskej knižnici vo Svidníku, aby v rubrikách Z fondu knižnice, Stopy v čase, Humorne o knihách, knižniciach... a Viete, že..., predstavovala nové knihy v knižnici, profily spisovateľov a vtipy o knihách, knižniciach a ľuďoch okolo nich. Od č. 3/2000 pribudla v novinách športová príloha pod názvom Dukla Šport, ktorá sa neuvádzala na poslednej strane novín, ale v ich strede. O.i. zaujala aj nová rubrika Varíme s Duklou. Pribudla rubrika 100. výročie smrti A. Pavloviča. V roku 2001 do redakcie novín nastúpila redaktorka Sylvia Bokšová. Od marca 2001 sa šéfredaktorkou stáva Viktória Popovová, e-mail novín je creativsk@ke.telecom. Noviny vydával Martin Rusin, Creativ plus, reklamno-obchodná agentúra, zvýšila sa aj cena novín na 7.- Sk a noviny vychádzali každý pondelok. V redakcii boli občas personálne zmeny na postoch šéfredaktora a redaktorov novín. Od r. 2001 do roku 2007 šéfredaktorkou novín opäť bola Valentína Gulová, neskôr Pavlína Krétová. Od mája 2003 sa cena novín zvýšila na 8.- Sk., po prijatí eura na Slovensku v r. 2008 cena novín bola 0,28 eur. V r. 2010 noviny vychádzali vo formáte A3. Od r. 2011 až doteraz noviny vychádzajú opäť vo formáte A4. Aj Podduklianske noviny zaznamenali už v r. 2000 zmenu šéfredaktora, keď popri Karolovi Bokovi zodpovedným redaktorom sa stáva Ladislav Hribik. Noviny vychádzali každý pondelok a ich cena bola 5.- Sk. V r. 2001 v novinách pribudla napr. rubrika Radí lekár a rubrika Z histórie regiónu, ktoré ocenili určite mnohí čitatelia. Zaujal aj týždenný TV program STV 1 a STV 2 a krížovky pre voľné chvíle. Na stránkach novín sa čitateľom prihovára Ladislav Hribik v rubrike Slovo šéfredaktora. V novinách v r. 2001 po prvýkrát vyšlo zdarma špeciálne vydanie novín pri príležitosti 47.

ročníka Slávností kultúry Rusínov-Ukrajincov vo Svidníku. Novembrové vydania novín boli venované aj voľbám kandidátov na predsedu a poslancov do vyšších územných celkov, pre región Svidník do Prešovského samosprávneho kraja. Patričná pozornosť v novinách bola venovaná aj športovej činnosti v regióne. Podduklianske noviny vychádzali do roku 2002, do č. 35, potom zanikli. Od č. 36 v roku 2002 začali vychádzať noviny **Podduklianske novinky** a ich šéfredaktorom sa stal mladý, zaniatený redaktor Pavol Sivák. Redaktorkou sa stala Katarína Siváková. Noviny sa stali precíznymi, objektívnymi a zároveň nezávislými novinami, takto ich predstavil v príhovore k čitateľom šéfredaktor Pavol Sivák. Súčasťou novín bol štvrťročný magazín *Občianske listy* a jeho prílohy, ako napr. *Regióny a EÚ*, *Politické práva*, *Sloboda vyznania*. Popri mapovaní spoločenského života okresu určite zaujali čitateľov napr. aj rubriky vtipov, či križovky, tiež týždenný televízny program STV 1 a STV 2 a okresná súťaž *Vianoce s Podduklianskymi novinkami*. Rok 2002 bol poznamenaný popri parlamentných voľbách aj komunálnymi voľbami do Národnej rady Slovenskej republiky, preto septembrové, októbrové, novembrové a decembrové vydania novín boli venované aj kandidátom na primátorov a poslancov do miest a obcí a výsledkom volieb v okrese Svidník a v okrese Stropkov. Cena novín bola 6.- Sk. V r. 2003 v novinách pribudla napr. rubrika *Podduklianske novinky* od začiatku roka písali. Pri príležitosti 49. Slávností kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska vo Svidníku bolo vydané samostatné nepredajné festivalové vydanie novín. Od apríla 2003 sa cena novín opäť zvýšila na 7.- Sk. Aj v roku 2004 zaujalo Festivalové vydanie Podduklianskych novín, ktoré bolo venované 50. Slávnostiam kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska vo Svidníku, samostatné festivalové vydania novín vychádzali pri príležitosti svidníckeho festivalu až do roku 2009. Od mája 2004 sa cena novín zvýšila na 8.- Sk. Za zmienku stojí uviesť, že napr. v r. 2005 sa vo Svidníku konalo veľkolepé podujatie z oblasti poskytovania prvej pomoci, a to *Prehliadka prvej pomoci v Európe* FACE 2005 s medzinárodnou účasťou, na ktorej sa zúčastnili zdravotníci z 25 krajín Európy, o tejto udalosti a o mnohých ďalších precízne informovali redaktori na stránkach oboch regionálnych periodík. O ďalších zaujímavostiach, udalostiach, osobnostiach okresu Svidník, ktoré boli prezentované tak v novinách Dukla ako aj v Podduklianskych novinkách aj v ďalších rokoch, sa záujemcovia dozvedia, ak navštívia knižnicu, kde sú im noviny k dispozícii vo zviazanej podobe v oddelení bibliografie a regionálnej literatúry. Je potrebné ešte uviesť, že od októbra 2015 začali vychádzať ďalšie noviny v mesačnej periodicite pod názvom **Mesačník Dukla** s podnázvom **Mesačník občanov podduklianskeho regiónu**, ktorý je obyvateľom Svidníka i okolia doručovaný každý mesiac zdarma. Od r. 1997, keď po územnej reorganizácii Slovenska súčasťou okresu Svidník sa stalo mesto Giraltovece a 10 príľahlých obcí, v Podduklianskej knižnici spracovávame a archivujeme aj mesačník **Spravodajca mesta Giraltovece**, ktorý vydáva Mestský úrad v Giraltovcích. Spravodajca na svojich stránkach mapuje život obyvateľov a mesta Giraltovece v jeho rôznych oblastiach. Veríme, že si používatelia i ostatní záujemcovia nájdu čas, prídu do knižnice, aby prostredníctvom regionálnych periodík sa dozvedeli, čo sa retrospektívne písalo o okrese Svidník na stránkach regionálnych periodík a čím žil okres a jeho obyvatelia.

SPRAVODAJCA
MESTA GIRALTOVCE

Mesačník DUKLA

Emília Kudlová

Použitá literatúra:

Noviny Dukla, roky 2001-2001
Podduklianske noviny, roky 2000-2002,
Podduklianske novinky, roky 2002-2005

Regionálne osobnosti

Každý kraj, mesto, či obec má osobnosti, ktoré sa v historickom vývoji spoločnosti, ale aj v súčasnosti zaslúžili o rozvoj určitej oblasti spoločenského života a svojím menom sa preslávili nielen doma, ale aj za hranicami svojej vlasti. Hovoríme im REGIONÁLNE OSOBNOSTI. Poznať takéto osobnosti svojho regiónu patrí ku všeobecnej vzdelanosti a hrdosti každého občana. Je treba chrániť ich kultúrne a duchovné dedičstvo pre terajšie i budúce generácie ako nevyčerpatelnú studnicu vedomostí, kultúry, zručnosti a vzdelanosti nášho ľudu v kraji pod Duklou. A práve toto je cieľom uvedenej rubriky, v ktorej predstavujeme osobnosti z regiónu Svidník z rozličných oblastí spoločenského života.

PhDr. Nadežda Varcholová

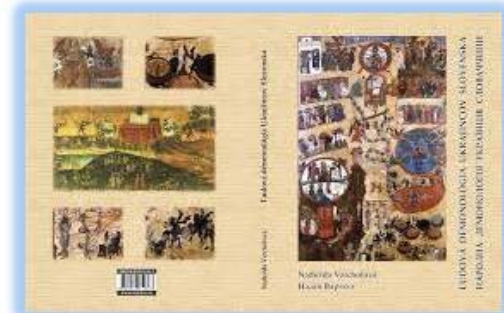
ukrajinská spisovateľka, folkloristka, etnografka, literátka a publicistka

Narodila sa 8.4.1950 v Chmeľovej, okr. Bardejov. Detské roky prežila v Cemjate pri Prešove. V Prešove ukončila základnú školu a Strednú všeobecnovzdelávaciu školu. V štúdiu pokračovala na Pedagogickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, ktorú ukončila v r. 1972. Vyštudovala odbor ukrajinský jazyk a výtvarné umenie. V r. 1972-2017 pracovala v Múzeu ukrajinskej kultúry vo Svidníku. Vyše 45 rokov pracovala ako výskumná pracovníčka-folkloristka. Ako odborná pracovníčka robila výskum tradičnej duchovnej kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska.

Výsledkom jej výskumnej činnosti sú odborné publikácie, a to: **Narodni zahadky ukrajinciv Schidnoji Slovaččyny**, 1985 (Ľudové hádanky Ukrajincov východného Slovenska), **Frazeolohičnyj slovnyk lemktiv'kych hovirok Schidnoji Slovaččyny** (v spolupráci s Anatolijom Ivčenkom), 1990 (Frazeologický slovník lemkovských nárečí východného Slovenska), **Chodyť orač po poli: Zahadky**, 1992 (Chodí orač po poli: Hádanky), **Roslyny v narodnych povir'jach rusyniv-ukrajinciv Prjašivščyny**, 2002 (Rastliny v ľudových poverách Rusínov-Ukrajincov Prešovska), **Zvidky i koly...**, 2009 (Odkiaľ a kedy...).

V r. 2017 vydala reprezentačnú monografiu **Narodna demonolohija Ukrajinciv Slovaččyny**, 2017 (Ľudová démonológia Ukrajincov na Slovensku), ktorá získala v súťaži **Kniha roka PSK 2017 2. miesto**. Popri odborných publikáciách píše poviedky a romány v ukrajinskom jazyku. Jej prvé literárne pokusy, a to krátke poviedky, boli uverejnené v roku 1976 v ukrajinských periodikách na Slovensku - Družno vpered a Nove žyttja a v literárnom časopise Duklja. Jej prvý debut, výber krátkych poviedok, vyšiel v r. 1982

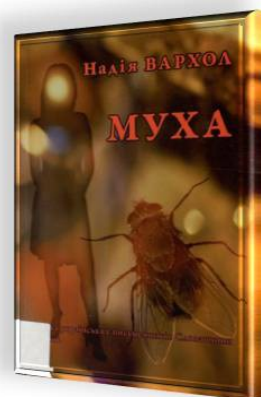
11

v zborníku **Molode vyno** (Mladé víno). V slovenčine jej prózy boli publikované v zborníku **Korene** s podnázvom **Antológia krátkej prózy autorov ukrajinskej národnosti v ČSSR**, ktorý vydalo vydavateľstvo Slovenský spisovateľ Bratislava

v roku 1990. Jej samostatný knižný debut – zbierka poviedok vyšiel v r. 1991 pod názvom **Pohorda** (Pohrdanie). Doc. Fedor Kováč

o zbierke povedal (citujeme): „Autorka vo svojej tvorbe vykresľuje celú galériu rôznorodých ľudských osudov, najčastejšie mladých žien, ktorých túžby sa z rozličných životných situácií nespĺnili“. Ďalšia kniha poviedok vyšla v r. 2002 pod názvom **Inter'jer nesusvitnosti** (Interiér nesúladu). V roku 2012 knižne vydala satirickú poviedku **Mucha** (Mucha). Je potrebné spomenúť, že autorka vo svojich poviedkach citlivo vníma pocity, ciele a túžby svojich postáv.

Každá z jej postáv nesie veľkú ťarchu vo svojom srdci. Autorka vo svojich poviedkach však vykresľuje ľudské duše čistými a zdravými. Treba spomenúť aj osobitosť autorky – a to je jazyk jej poviedok, ktorý je obohatený mnohými prísloviami a prirovnaniami, metaforami a dialektizmom (nárečím), ktoré dáva jej poviedkam osobitý kolorit.

Jej tvorba je takisto prezentovaná v antológii ukrajinských spisovateľov Slovenska **Pid synimy Beskydami : antolohija poeziji ta maloji prozy ukrajins'kych pys'mennykiv Slovaččyny** (Pod modrými Beskydami : antológia poézie a krátkej prózy ukrajinských spisovateľov Slovenska), ktorá bola vydaná vo vydavateľstve VAT v Užhorode v r. 2006.

Nadežda Varcholová spracovala desiatky vedeckých štúdií z oblasti tradičnej duchovnej kultúry Rusínov-Ukrajincov, ktoré boli publikované na stránkach odborných publikácií,

zborníkov a periodík na Slovensku, v Česku, Maďarsku a Ukrajine, ale osobitne vo vedeckých zborníkoch Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku. Z ďalších zborníkov, v ktorých autorka publikovala, hodno spomenúť napr. **Slovanské reminiscencie, Cestou vzájomnosti**,

ale aj v zborníkoch z rozličných medzinárodných vedeckých konferencií, ktoré sa týkajú napr. slovensko-ukrajinských vzťahov v oblasti jazyka, literatúry, histórie a kultúry. Je autorkou mnohých článkov z kultúrneho života Rusínov-Ukrajincov na Slovensku. Na stránkach Noveho žyttja v rubrike Zvyčaji našoho sela (Zvyky našej dediny) publikuje sériu odborných článkov napr. z ľudovej

meteorológie Prešovska, z kalendárnych zvykov a obradov Rusínov-Ukrajincov a ďalšie. Publikuje aj v slovenských odborných periodikách, ako napr. Múzeum, v regionálnych periodikách okresu Svidník, a to Dukla, Podduklianske novinky, Podduklianský knihovník. Je autorkou mnohých recenzií na odborné publikácie, na výstavy, na literárne a ostatné podujatia, ktoré sa týkajú života a kultúry Rusínov-Ukrajincov na Slovensku, profilov spisovateľov a ostatných osobností kultúrno-spoločenského života Rusínov-Ukrajincov. Spomenieme napr. Juraja Kost'uka, Fraňa Gibalu, Pantelejmona Kuliša a ďalších.

O autorke a jej tvorbe boli vydané viaceré štúdie, články a recenzie, ktoré publikoval napr. akademik Mikuláš Mušinka. Rozsiahla štúdia o autorkinej próze bola uverejnená v monografii **Epické impresie**, ktorej autorom je doc. Jaroslav Džoganík, terajší riaditeľ MUK vo Svidníku. Monografia vyšla v Užhorode v r. 2006. Poviedky, črty, príbehy a fejtóny autorka publikuje aj v súčasnosti na stránkach ukrajinských periodík Nove žyttja a Duklja, Veselka, Narodni kalendari a v niektorých slovenských periodikách. Jej tvorba je prezentovaná aj v národnostnom vysielaní Slovenského rozhlasu Prešov (teraz Košice). Je členkou Spolku ukrajinských spisovateľov na Slovensku. Jej profil je uvedený v slovníku **Krajeznavčyj slovnyk rusyniv-ukrajinciv: Prjašivščyna** (Vlastivedný slovník Rusínov-Ukrajincov: Prešovsko), ktorý vyšiel v r. 1999 a v **Rukoväti literatúry**, ktorá vyšla v r. 1998 (kapitola Literatúra Rusínov-Ukrajincov na Slovensku).

Patrí k výrazným a významným osobnostiam literárneho, výskumného a vedeckého života Rusínov - Ukrajincov na Slovensku.

Emília Kudlová

Použitá literatúra

Džoganík, Jaroslav: Epické impresie : (monografia). Užhorod : Mystec'ka linija, 2006. 205 s. ISBN 966-8764-38-2

Mušinka, Mikuláš: Žyttja prysvjačene fol'kloru ta literaturi : do žyttjevoho juvileju Nadiji Varchol.- In: Nove žyttja.- Roč. 60, č. 13-14 (2010), s. 2

Pid synimy Beskydamy : antolohija poeziji ta maloji prozy ukrajins'kych pys'mennykiv Slovaččyny. [Uporjadkuvannja Dmytro Fedaka, Ivan Jackanyn]. Užhorod : VAT-Vydavnyctvo Zakarpattja, 2006. 559 s. ISBN 966-347-027-5

Varcholová, Nadežda: Narodna demonolohija ukrajinciv Slovaččyny (L'udová démonológia Ukrajincov Slovenska). Svidník : Tlačiareň svidnicka, 2017. 447 s. ISBN 978-80-89755-36-3

Prevzali sme...

RUSÍNSKO-UKRAJINSKA INICIATÍVA
SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku
Klub umeleckého slova pri Podduklianskej knižnici

u. fond na podporu umenia

Literárno-hudobný podvečer
Mágia beskydského slova

19.10.2018 (piatok) o 15.30 hod.
Július Paňko
Nadežda Varcholová
Štefan Hostiňák

SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry, Centrálna 258, Svidník
Projekt podporil z verejných zdrojov Fond na podporu umenia

Zdroj: <https://www.dukladesination.com/udalost/magia-beskydskeho-slova/>

Z podujatia Mágia beskydského slova

Rusínsko-ukrajinská iniciatíva v spolupráci so SNM - Múzeom ukrajinskej kultúry vo Svidníku a Klubom umeleckého slova pri Podduklianskej knižnici pripravili pre širokú verejnosť prezentačné podujatie pod názvom Mágia beskydského slova.

19. október sa niesol v duchu literárnej tvorby miestnych autorov Štefana Hostiňáka, Nadeždy Varcholovej a Júliusa Paňka, ktorý zároveň predstavil svoju najnovšiu knihu. Ukážky umeleckého čítania doplnilo spevácke vystúpenie Márie Chomovej z Rešova, Halyny Myvkanyč zo Svidníka, Heleny a Kamily Oláhových z Hažlína.

Projekt podporil z verejných zdrojov Fond na podporu umenia.

M. Božiková, predsedníčka
Rusínsko-ukrajinskej iniciatívy

19. október sa niesol v duchu literárnej tvorby miestnych autorov Štefana Hostiňáka, Nadeždy Varcholovej a Júliusa Paňka, ktorý zároveň predstavil svoju najnovšiu knihu.

Police plné knih

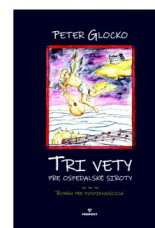

Knižné novinky

Publikácie uverejnené v tomto časopise boli zakúpené do Podduklianskej knižnice vo Svidníku s finančnou podporou Fondu na podporu umenie

GLOCKO, Peter
Tri vety pre Ošpedalské siroty. - Bratislava : Perfekt, 2018. - 131 s.

Glockov obraz rozpadávajúcej sa rodiny je strhujúci a v konečnom dôsledku očisťujúci. Nevšedný talent malého gitaristu Tomáša rozvíja učiteľ hudby a veľký obdivovateľ Vivaldiho. V jeho rozprávaní sa rozvíja paralelný príbeh malých talianskych speváčikov zo sirotincov Ošpedale della Pietá. Geniálny taliansky skladateľ lieči detskú dušu chovancov hudbou. Tento príbeh pomáha aj Tomášovi prežiť svoj detský život čo najlepšie.

SOCKWELL, Felix - POTTSOVÁ, Emily
Řeč ikon. Desing a tvorba účinných vizuálných symbolů. - Praha : Slovart, 2018. - 159 s.

Kniha Řeč ikon představuje práce Felixe Sockwella. Autor nás nechá nahlídnout pod pokrievku vývoja a tvorby ikon od prvej skice až po hotové diela určené k najrôznejším spôsobom použitia. Vo svojej knihe prevedie čitateľa krok za krokom procesom tvorby ikon, ukáže im širokú paletu možných prístupov, vizuálnych štýlov a riešenie najrozmanitejších zadaní.

EIGHARDOVÁ, Alexandra
Moja malá kniha maškrt. - Bratislava : AlleGroPlus,
2018. - 80 s.

V tejto knihe nenájdete len skvelé recepty pre každú príležitosť v každom ročnom období, kulinárske chvíle vám spestria krásne maľovanky, hlavolamy či origami. Nebojte sa experimentovať a doladte si recepty podľa chuti, nálady alebo hladu. Veľa zábavy a vydarených receptov!

KUGLEROVÁ, Zuzana : Vianočné rozprávky povesti a balady. -
Žilina : Georg, 2018. - 58 s.

Najčarovnejšie obdobie roka prináša malým aj veľkým čitateľom prvá dáma slovenských povestí a histórie Zuzana Kuglerová. Dozviete sa, že spolu s tromi kráľmi putoval do Betlehema ešte jeden pútnik, ktorý cestou rozdal všetko, čo mal. A predsa sa narodené Dieťa najviac potešilo jeho príchodu. Tí, čo milujú príbeh o Snehovej kráľovnej, si môžu prečítať jeho pokračovanie pod názvom Snehovláška. V knihe nájdete rozprávku o Zázračnom sobovi, ktorému sa na Štedrý deň sype spod kopyt zlatý prach... Každá z rozprávok má v sebe kúsok autorkinho imaginárneho sveta, v ktorom čaká na vás plno prekvapení a kúziel.

Nadežda Mičáková

Vianočné tradície a Štedrý deň na východnom Slovensku

Určite nikomu neuniklo, že sa blížia očakávané a deťmi milované Vianoce. Kúpa darčiekov, stavanie stromčeka, výzdoba a príprava štedrovečernej večere k nim nepochybne patria. Vraví sa, aký kraj – taký mrav a toto známe slovenské príslovie platí pri vianočných zvykoch na Slovensku stopercentne. Slovensko je rozmanitá krajina s množstvom zvykov, ktoré sa od seba výrazne líšia podľa jednotlivých oblastí. Niektoré tradície sú všetkým veľmi dobre známe. Ako vyzerajú sviatky na východnom Slovensku?

Zapálená sviečka a voľné miesto pri stole

Niektoré rodiny na východe večerajú iba pri svetle sviečky a snažia sa pri štedrovečernom stole sedieť čo najdlhšie, aby si túto jedinečnú a neopakovateľnú atmosféru, ktorá sa opakuje len raz do roka, užili. Jedným z pravidiel, ktoré musí dodržať každá rodina je, že počas večere sa nesmie odísť od stola, prináša to nešťastie. Okrem toho sa pri prestieraní štedrovečernej večere prestrie jedno voľné miesto pre tých, ktorí sa nemohli večere zúčastniť alebo pre náhodného hosťa.

Začína sa oblátkami s medom

Vo väčšine rodín sa pred večerou celá rodina pomodlí a poďakuje. Po spoločnej modlitbe sa večera začína tradične oplátkami s medom. Zvykom je tiež zjesť kúsok chleba so soľou, ktoré sa nechávajú počas večere pod obrusom a to v okolí Spišskej Novej Vsi. V okolí Bardejova je tradícia kúsok chleba s cesnakom a medom, či najskôr zjesť oplátku s medom a potom chlieb s cesnakom v Rožňave. Najčastejšie pripravovanou a konzumovanou vianočnou polievkou je kapustnica, v ktorej sú huby a klobása. V okolí Trebišova sa pripravuje táto kapustnica s paradajkovým pretlakom a ryžou, ku ktorej sa podáva zemplínsky biely koláč a poprípade podľa chuti kyslá smotana. V okolí Starej Ľubovne sa tiež zvykne jedávať šošovicová, fazuľová alebo hubová polievka. Po polievke sa zvyknú podávať pirohy plnené zemiakmi, ku ktorým sa podáva šošovicový alebo fazuľový prívarok a následne sa podáva kapor, či filé so zemiakovým šalátom. Inou možnosťou sú pirohy a k tomu ryba – okrem kapra je to často pstruh. Miestami sa tiež vyskytujú rezne so zemiakovým šalátom. To je východniarska klasika.

Bobaľky? Čo to je?

Po hlavnom jedle sa podávajú lokše s makom napr. v okolí Spišskej Novej Vsi, opekance s tvarohom a maslom v Trebišove alebo bobaľky s makom. Tie sa pripravujú z kvásku, mlieka a maku a následne sa osladia cukrom. Pri večeri nesmú chýbať.

Dodržiavanie pôstu

Mnohí pred Vianocami zvyknú striktné dodržiavať adventný pôst. V Štedrý deň ráno zvyknú chodiť muži vinšovať radostné a pokojné sviatky. Pred večerou sa všetci členovia rodiny od najstaršieho po najmladšieho umyjú vo vode, v ktorej sú hodené mince, aby boli všetci zdraví a bohatí. Vo zvyku je tiež dávať chlieb a peniaze pod obrus na zabezpečenie dostatku peňazí v nasledujúci rok. Zaužívaným zvykom je taktiež rozrezanie jablka, ktoré ukáže zdravie rodiny v najbližšom roku. Každý z jablka musí aj ochutnať.

Zdroj: <https://zn.sk/vianocne-tradicie-vychodne-slovensko/>

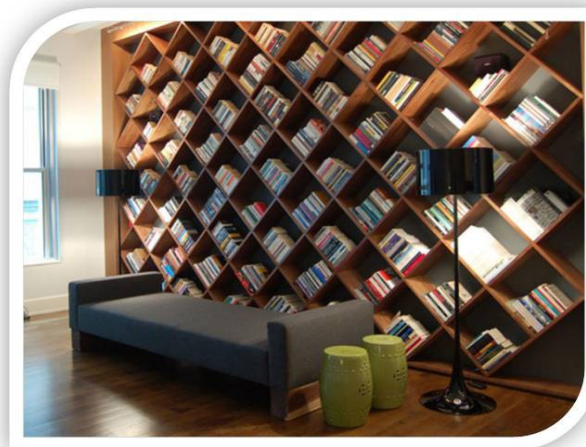
Viete, že... Viete, že...

- ◆ **papyrus** /gréc./ 1. bot. šachor papyrusový z čeľade šachorovitých; 2. výrobok z neho, na ktorý sa v starovekom Egypte písalo; 3. rukopis, text na ňom písaný
- ◆ **parabáza** /gréc./ lit. časť antickej komédie, v ktorej sa autor prostredníctvom zboru obracal priamo na divákov
- ◆ **parafráza** /gréc./ lit., hud. voľné spracovanie cudzej predlohy; lingv. pretvorenie, opis, premena jazykových výrazov
- ◆ **parafrázovanie** /gréc./ lingv. prerozprávanie, opis toho istého javu inými slovami a inými jazykovými konštrukciami
- ◆ **paralingvistika** /gréc. + lat./ jazykoveda, ktorá skúma reálne podmienky fungovania jazyka, reči v spoločnosti, kolektíve, podmienky a typy rečového aktu, rečovej komunikácie; parajazykoveda
- ◆ **paraliteratúra** /gréc. + lat./ odb. moderná masová populárna literatúra využívajúca prvky umeleckej literatúry i folklóru
- ◆ **paramýtia** /gréc./ lit. didaktická báseň (povešť) s mytologickým námetom
- ◆ **pare** /lat./ jedna z dvoch alebo viacerých rovnakých listín; kópia, doslovný odpis
- ◆ **paremiológia** /gréc./ lingv. náuka o prísloviach, porekadlách, úsloviach
- ◆ **parola** /franc./ kniž. heslo
- ◆ **paškvil** /tal./ nevydarené, bezcenné literárne, umelecké alebo vedecké dielo (často plagiát)

Prameň: ŠALING, Samo – IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, Mária – MANÍKOVÁ, Zuzana. 1997. *Veľký slovník cudzích slov*. Veľký Šariš : SAMO – AAMM, 1997. 1310 s. ISBN 80-967524-0-5.

Inšpirácia na domáce knižnice

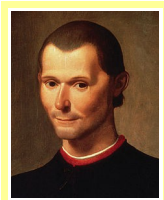

Zdroj: <https://www.kreativita.info/kreativne-domace-kniznice>

<http://www.doba.sk/2012/10/15/33-najkrajsich-dizajnov-pre-domace-kniznice/>

Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia

V tejto rubrike na pokračovanie uverejňujeme tzv. výrazy (frazologizmy), ktoré prekonal tisícročia a používame ich dodnes aj v hovorovej reči.

MACHIAVELIZMUS

Machiavelizmus – (podľa talianskeho politika Machiavelliho) politická metóda vyznačujúca sa lstivosťou, úskočnosťou, bezohľadným násilím.

MAMONA

MAMONA – *majetok, vlastníctvo, peniaze.* Mamona – slovo, ktorého pôvod je neistý, v Starej zmluve ho nachádzame iba v knihe Ježiš, syn Síráchov, no oveľa častejšie sa vyskytuje v apokryfoch, targumoch a v Talmude. *V Novej zmluve Ježiš hovorí o mamone ako o osobe, o akejsi démonickej moci, ktorej uctievanie odporuje službe Bohu.*

MANNA

MANNA - *pokrm Židov v púšti, ktorý im podľa Biblie zosypal z neba Boh.* Niektorí pokladajú biblické rozprávanie o manne za mýtický prvok, iní v ňom vidia iba vyjadrenie náboženského učenia, že Boh sa postaral o Židov počas ich putovania po púšti.

MÁNIA

MÁNIA – *grécke ženské meno, v mýtoch zosobnenie zúrivosti a šialenstva.* Vedela (a dodnes vie) zachvátiť ľudí vášnivou zaujatosťou alebo nadmerným sebavedomím, vyúsťujúcim až do duševnej choroby. Jej moc bola pre antický svet nepochopiteľná, a preto božská; ľudia sa podľa toho k nej správali. Mániu zobrazovali grécki umelci ako starú ženu, s krátkymi vlasmi, pichľavým pohľadom a takmer bezprsú.

obrázok na: https://sk.wikipedia.org/wiki/Niccol%C3%B2_Machiavelli

Použitá literatúra:

Mičáková, Nadežda. 1998. *Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia II. : výberová bibliografia.* Svidník : Podduklianska knižnica, 1998. 36 s. ISBN 80-85147-27-0

Čas na zábavu

Perličky zo školských lavíc

Slovná zásoba sa na rozdiel od tej v komore neprestajne zväčšuje.

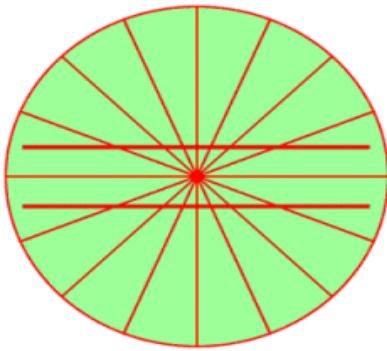
Čierne divadlo je, keď omdliem pred čiernou tabuľou.

V Egypte sa používalo kinetické písmo.

Komenský skrátil hodinu na 45 minút.

Vianočné darčeky rozoznávame balené, voľné a nijaké.

Vodorovné čiary, ktoré prechádzajú okolo stredu obrázku, sú mierne oblúkovité. Alebo ani nie?

Optoklamy

<http://www.optoklamy.sk/zakrivene-ciary?kat=11&q=&str=1>

Do obrazca dopĺňajte čísla od 1 do 9. V každom riadku, stĺpci alebo vo vnútornom štvorci 3x3 (zvýraznenom hrubými čiarami) musia byť všetky čísla od 1 do 9. Žiadne číslo sa v riadku, stĺpci ani vo štvorci 3x3 nesmie opakovať.

SUDOKU

		4						
5		7	8	2				
8						9		5
	6	2			4		3	8
				7				
	9		3					
4				8	9		6	3
		3	6			5		

		7	3			4		
	6		7	2		5		3
	9			6	4	7		
			6			3		
			2			9		5
		4	5		3			1
	2	9						
1								
	3	6						2

**Podduklianský knihovník vydáva Podduklianska knižnica vo Svidníku,
8. mája 697/55, 089 01 Svidník, <http://www.podduklianskakniznica.sk/>,
e-mail: metodika.sk@gmail.com, tel.: 054 7882191. Zodp. red.: Mgr.
Kamil Beňko. Zostavila: Nadežda Mičáková**